

ZUIN

(Tien voordeele van de Theologische School te Kampen.)

Vrijdag, 21 November 1902.

Hagg. I : 4, Is het voor u lieden wel de tijd / dat gij woont
in uwe gewelfde huizen, en zal dit huis woest zijn?

UITGEVER:

G. PH. ZALSMAN,
KAMPEN.

Advertentiën en Bestellingen vrachtfrij te adresseeren aan den
UITGEVER G. PH. ZALSMAN te KAMPEN. — Kerkelijke Berichten en Stukken
der Medewerkers aan „de REDACTIE van DE BAZUIN te KAMPEN.” —
Binnenlandsche Ruilbladen, Intezenden Stukken en Werken ter recensie
aan den HOOFDREDACTEUR, DR. H. BAVING te KAMPEN. —

Die ze niet mocht ontvangen hebben, gelieve zich te wenden tot den drukker J. H. Kok te Kampen.

Maar thans is er niets aan de orde, dan de treurigheid van den toestand, die ieder gevoelt. Niemand weet, waar het heen moet. Een zekeren en veiligen weg kan niemand aanwijzen. Alleen is de een voor het voorstel-Bavinck, de ander voor het voorstel-Bos. De een keurt de benoemingen aan de Vrije Universiteit en aan de Theol. School goed, de ander

keurt ze af. De een meent, dat eene vervroegde Synode ons redden kan, de ander heeft er hoegenaamd geen verwachting van.

Wat nuttigheid heeft het nu, dat al deze verwarde en verdeelde stemmen zich in *De Bazuin* laten hooren? Het blad gaat er niet mede vooruit, en de lezers worden al die ingezonden stukken moede. Vóór de Synode is mij dat herhaaldelijk van verschillende zijden gebleken.

Daarbij hebben al de medewerkers volle vrijheid, om over de quaestie van den dag alles te schrijven, wat hun op het harte ligt, en de lezers in te lichten, gelijk hun dat het beste toeschijnt. De besluiten van kerkelijke vergaderingen, die aan *De Bazuin* worden toegezonden, vinden alle zoo spoedig mogelijk eene plaats. Is dat nog niet genoeg, en kan men ook van het goede niet te veel krijgen?

Eindelijk schijnt Prof. Noordt zij te meenen, dat de stemmen, die zich in *De Bazuin* willen laten hooren, allen pleiten voor het voorstel der minderheid, voor het behoud der Eigen Inrichting, voor het voortgaan met benoemingen enz. Maar dat is lang niet het geval. Tot dusver ontving ik nog slechts enkele stukken (mijne aankondiging, om ze niet op te nemen, had vooral ook ten doel, om den stroom ervan in het vervolg wat te keeren); maar de meeste van deze zijn juist niet in het belang der Eigen Inrichting, gelijk dit na de Synode door Prof. Noordt zij wordt verstaan.

Om echter allen schijn van onpartij-tigheid te vermijden, geef ik er thans eene plaats aan, zonder mij daarom te verbinden, om voor alles wat in het vervolg ingezonden wordt, ruimte beschikbaar te stellen.

Bij wijze van correspondentie zij het mij vergund, hieraan toe te voegen, dat de brochure, door Ds. Bos in het licht gezonden, mij tegen mijn zin en voornemen wel weer tot antwoorden verplichten zal.

Immers bevat zijn boekje geen zakelijke bespreking van de quaestie van den dag, maar niets dan een rechtstreekschen aanval op mijn persoon. Ds. Bos tast daarin op gansch onbroederlijke wijze mijn karakter, mijn goeden naam, mijne oprechtheid en eerlijkheid aan; zelfs stelt hij mij publiek voor de Kerken als een leugenaar ten toon.

Op dit oogenblik kan ik niet anders dan zoo beslist en krachtig mogelijk mijne onschuld betuigen aan al hetgeen Ds. Bos in zijne brochure mij ten laste legt. Maar ik zal overwegen, wat mij meer in dezen te doen staat.

Slechts één ding heeft Ds. Bos overtuigend bewezen, n.l. dat het blijven van Prof. Biesterveld en mij aan de Theol. School eenvoudig onmogelijk was geworden. Indien de minderheid zoo over ons oordeelt als thans door Ds. Bos wordt uitgesproken, dan heeft zij zelve daardoor ons tot heengaan verplicht.

BAVINCK.

HET NADEREND GODS-GERICHT.

„En het einde aller dingen is nabij; zijt dan nuchteren en waakt in den gebede.

Maar vooral hebt verige liefde tot elkander; want de liefde zal menigte van zonden bedekken.

1 Petr. 4: 7 en 8.

II.

Het is eene ten allen tijde geldende en onwettelijke waarheid, dat het einde aller dingen nabij is.

De *Heilige Schrift* verzekert het. Dit is ons genoeg. Wij gelooven aan de ingeving der Heilige Schrift, en zien in den Bijbel een gansch bijzonder boek, dat den onfeilbaar gezag tot ons spreekt en zich handhaaft in de consensie der menscheit. Een boek, dat, hoe fel ook bestreden, hoe menigwerf ook ter zijde gedrongen, telkens zegervierend te voorschijn trad, en als spottet met het machtelooze pogen van on- en bijgeloof beide. Een boek, dat de hulp van ons, onverstonden, niet behoeft, maar in zichzelf de kracht heeft, zijn Goddelijken oorsprong te bewijzen. Wij gelooven, eerst dan waarlijk wijs te zijn, als wij leerlingen zijn van het Woord, en het ons een voorrecht rekenen in dat Woord onze verdediging te hebben. Menigeen besteed den Bijbel, en liet blijken met den inhoud des Bijbels weinig vertrouwd te zijn. Menigeen leest den Bijbel met een afkeerig gemoed, en blijft voor deszelfs heerlijkheid blind. De idioot kan geen geleerdheid verkrijgen. De Bijbel moet met het rechte oog gelezen worden en in zijn eigen licht. Wij scheppen de waarheid niet, maar vinden haar.

De Schrift zegt, dat het einde van 's werlds bestaan nabij is.

De wereld is het schouwtooneel der veranderlijkheid. Sterrekundigen hebben beweerd, dat vele sterren, vroeger waargenomen, thans vruchteloos gezocht worden, en dat daarentegen zich nu sterren vertoonen, vroeger niet bespeurd. Ja, zij gaan verder en zeggen, dat sommige sterren kleiner en andere grooter zijn geworden; dat sinds eeuwen verdwenen sterren bij vernieuwing zichtbaar zijn en straks weder zullen ver-

dwijnen. De vorstin van den dag ver- toont zich dan vele, dan luttele uren aan het uitspansel. Slechts twee dagen in het jaar zijn even lang. De maan, wassende en afnemende, predikt ons de veranderlijkheid. De jaargetijden wisselen elkander af. De meest verschillende natuurverschijnselen worden telkens waargenomen. Nu eens loeit de stormwind op ontzettende wijze, dan weer verkijkt de adem van den zefier. Nu eens schijnen de elementen met elkander in het worstelperk getreden, dan weder heerscht er eene kalmte in de zichtbare schepping, die aan den vrede eener ziel met haren God doet denken. Nu eens is de schepping als in feestgewaad gehuld, dan weder schijnt haar een lijkkled te dekken. Konink- rijken hebben gebloeid en zijn ten onder gebracht. Troonen zijn beklommen en hebben gewaggeld. Vorsten hebben volkeren doen beven voor de scherpte van hun zwaard en zijn als ballingen gestorven. Uitvindingen van later hebben die van vroeger verdrongen. Zelfs de Kerk des Heeren, wat haar wezen betreft, onveranderlijk als de zon, was, wat haar vorm aangaat, veranderlijk als de maan; nu eens door schaduwen onder- wezen, dan weder het Evangelie der vervulling bezittend; nu slechts zich tot Israël bepalend, dan weder de Hei- denen ontvangend in haar schoot; nu ten bloede toe vervolgd door, dan on- belemmerd optredend in de wereld; nu door dwalingen geteisterd, dan in de waarheid wandelend; nu doodige tijden belevend, dan in Gods werk zich ver- blijvend.

Grootere verandering echter dan wij tot dusverre opmerkten zal eens worden gezien. Aan het einde der eeuwen ver- schijnt de Zaligmaker, die eens op aarde kwam, na lijden en dood ten hemel voer, en daar met eer en heerlijkheid werd gekroond, in den luister Zijner verheerlijkte menscheit op „den groo- ten witten troon.“ Door een stoet van Engelen wordt Hij omgeven. Op Zijn stem openen zich de graven, staan de gestorvenen op, terwijl allen, die levend overgebleven zijn, in een punt des tijds veranderd worden. Allen worden voor den Rechter gedaagd. Dwingelanden en verdrukten, vrijen en dienstbaren, ouders en kinderen, — allen, van den eerstgestorvene af tot den laatsten na- komeling van Adam toe, tot God be- keerden en van God vervreemden, in Christus ontslapenen en verlorenen, en- gelen en duivelen zul' en Hem zien. Een rechtvaardig oordeel zal Hij vellen en over ieder mensch het vonnis uitspre- ken, dat hem zijn eeuwig lot doet ken- nen.

Als het laatste tijdperk van rust, vóór den laatsten strijd is voorbijge- gaan, als de Gog en de Magog, in ver- metelen kamp, nog eens zullen trachten den Christus Gods Zijne kroon te ont- nemen, zal de vuurregen dalen op Zijne haters; de overste dezer wereld wordt gebonden en het einde aller dingen is daar.

(Wordt vervolgd.)

NOTTEN.

LEPRALIJERS IN SYRINAME.

Den 7 Nov. j.l. had te Amsterdam in het hotel Americain de constituerende vergade- ring plaats van het bij K. B. van 7 October n°. 17 als rechtspersoon erkend Nederlandsch Centraal Comité ter behartiging der belangen van de Protestantsche Vereeniging ter ver- pleging van lepraliijders in de kolonie Suriname.

Als voorzitters werden benoemd de H.H. W. VAN ESVELD, president-directeur der Surinaamsche bank te Amsterdam en H. H. ZAALBERG, oud-predikant van Paramaribo te Overveen, bij Haarlem, als secretaris-pen- ningmeester F. N. VAN DER STOK, de pen- ningmeester van de Vereeniging te Paramaribo (Den Haag, Rijnwstraat 65), terwijl als Vertegenwoordigers van het Comité zullen optreden: in Noord-Holland de heer L. B. DE BLOCC VAN SCHELTINGA, voorganger der Herhutier-gemeente te Haarlem, — in Zuid- Holland de heer Mr. H. J. SMIT, oud- gouverneur van Suriname, — in Friesland M. SCHOTMAN HZN., notaris te Bolsward, — in Groningen prof. dr. Zs. VAN DIJK, — in Drenthe Ds. HOGERZEL te Boven-Smilde, — in Overijssel W. TEN KATE, arts te Kampen, — in Gelderland Ds. VAN LINDONK te Ooster- beek, — in Zeeland Ds. A. DE VISSER te Wollardsdijk, — in Utrecht Ds. BARGEN te Utrecht en in Noord-Brabant en Limburg Ds. N. KAMP te Maastricht.

Doet hebben we 't nu met de Theol. School?

III.

Aan N. N.

In mijn vorigen — zie No. 44 — beloofde ik, u nader te schrijven over het beding en de schending daarvan door de meerderheid der Synode van Arnhem. Bijna zou ik u willen verzoeken, mij van die belofte te ontslaan. Niet, omdat er geen reden is om voor de zooveelste maal wording en inhoud en stekking van dat beding weer van voren af aan te vertellen, en de onjuiste voorstellin- gen te weerspreken. Ai mij, de onkunde is groot, en grooter nog de onnaauwkeurigheid en oppervlakkigheid, waarmede heden ten dage geleerden en ongeleerden, sprekende en schrijvende, oordeelen over de zaken van Staat

en van Kerk. Even erg, zoo niet erger, is de traaggeestige en slaafsche navolging, in plaats van behoorlijke kennisneming en ernstige beoordeeling van zaken. Inderdaad, reden en stof is er te over om dag aan dag voor waarheid en voor recht in het krijt te treden. Maar, weet ge wat mij bijna den lust zou benemen om nog meer over het beding, de opleiding, en andere belangen der Kerk te spreken en te schrijven? Het even opmerkelijk als bedenkelijk ver- schijnsel, dat zij, voor wie gij in de eerste plaats schrijft, u laten praten en van over- weging uwer bezwaren niet willen weten, althans doen alsof zij er of niets van hebben vernomen, of ze geen opmerkzaamheid wa- dig achten. Ik denk tegenwoordig gedurig aan wat de Schrift zegt van hoorende niet hooren en ziende niet zien, en vraag mij wel eens af, of een oordeel der donkerheid en verblindende komende, of reeds gekomen is over onze Kerken, inzonderheid over de machthebbers. Dat de Concept-Contract drijverij groote vernarring in de G. K. heeft aangericht, verwoestend en verwoesting dreigende, in de gemeente des Heeren — dat is wel zeker. De G. K. zijn als een porce- leinen vaas met barsten en scheuren. Wat de een priist, acht de ander een strik des boozen. De wereld ziet en hoort ons ru- moer, en de Naam des Heeren lijdt schade om onzentwil!

Na gaan vele broeders pruttelend in den hoek staan, of in een luisterstoel zitten, de conscientie stillend met een: Wat kan ik er aan doen? Wat baat het tegen den stroom op te roeien? t Moet nu maar gaan met de School en met de Kerken zoo als het wil. En zoo doende sterken zij de han- den dergenen die zij moesten verdedigen, verminderen zij het getal strijders voor het recht en de vrijheid en den vrede, en ver- zwaren zeer de taak van hen die niet durven zwijgen en rusten, en daarom telkens op nieuw zichzelf en anderen weer aansporen tot den strijd voor het goede pand, dat in ge- vaar doch nog niet verloren of vernietigd is.

Ik gevoel echter geen vrijheid om de pen neder en de bazuin ter zijde te leggen. Of het nog baten zal, of niet — dat is toch niet onze zaak; onze zaak is het, te doen wat roeping is, opdat de Heere, als Hij komt, ons wakende vinde voor Zijn Huis en al Zijne goederen, die Hij den dienst- knechten heeft bevolen te verzorgen en te bewaken. En wat dat „baten“ betreft — is de Heere niet machtig den wind te doen keeren, de nevelen te verdrijven, waarheid en recht te doen zegenvieren, en Zijne kin- deren en gemeenten tot ware eeuheid en krachtige gezondheid te brengen? „Israel hope op den HEERE, want bij den HEERE is goedertierenheid, en bij Hem is veel ver- lossing.“ Maar de verlossing werkt God niet door afwijkingen, en ook niet door moede- loozen en bloeden en tragen. Indien wij, moed houdende, maar niet vergeten, dat daarvoor gezinsins aan ons, doch alleen den Heere de eere toekomt. Hij is machtig ook de ontmoedigingen weder aan te gorden, en de dwalenden terug te brengen in het rechte spoor.

Over het beding sprekend, moet ik u dan allereerst opmerken, dat het een groote ver- gissing is, als men, gelijk velen in de laatste dagen, mij van de broeders Noordt zij, Bos en andere medestrijders tracht te scheiden door de bewering: a. dat ik van een „eigen inrichting“ een beginsel maak; b. dat „de minderheid“ te Arnhem dat ook heeft ge- daan; en c. dat dus de Theol. School op een vreemd spoor is geraakt — en dat ten- gevolge van een en ander br. Bavinck en Biesterveld niet aan de School konden blijven, wilden zij niet overgaan op een spoor en standpunt, dat hun tot nu toe vreemd is geweest. . . . a. Niet ik heb van de „e. i.“ een beginsel gemaakt, maar de C. G. Kerk Prof. Bavinck en anderen hebben dat niet gewild, maar zij hebben vóór of na de eind- stemming niet daartegen geprotesteerd; en aldus hebben zij zich met het besluit der Synode „geconformeerd“. Hadden zij zich daaraan nu ook maar gehouden! b. De „minderheid“ te Arnhem heeft in hare „Ver- klaring“ niet gesproken van een beginsel, of geen beginsel, maar zich beroepen op hetgeen overeengekomen is in 1891 '92, d. i. op het beding, zooals het daar ligt, zonder er iets bij te doen, of af te doen; e. voor prof B. was er dus in het doen der minder- heid niet de minste reden om weg te gaan; wel had men mogen verwachten, dat hij met ons zou hebben pal gestaan voor het recht der Kerken, ook door hem, en wel als vrucht van het „Wij hebben geloofd . . .“ beleden en verdedigd o. a. in de Verklaring en Stellingen van 21 Maart 1901. Aan dat getuigenis des geloofs heb ik mij gehouden en br. Noordt zij ook, br. Bavinck en Biesterveld niet. Met name br. Bavinck is meer dan iemand, van de „Concept-regeling“ in '93 af tot heden toe, de oorzaken van den zorgelijken toestand der Theol. School en — der Kerken; en naar recht en reden moeten de verantwoordelijkheid van de ge- volgen dragen, wie de dingen doen, niet zij die door anderen doen met zorg en moeite zijn beladen.

Het is dus niet billijk, niet recht, mij en anderen in een apart hoekje en hokje te zetten, in plaats van te belijden, dat men zelf op ander spoor is overgegaan en daar- door voor een groot deel schuld heeft aan de verwarring en beroering, die School en Kerken in gevaar hebben gebracht. Om u dat te bewijzen, is het voldoende, hier af te schrijven de rselen, waarin de C. G. Synode van 1891 het beding heeft ge- formuleerd en ter kennis gebracht van de N. G. Synode. Ziehier:

„En eindelijk, wat de oplei- ding tot het leeraarsambt be- treft, oordeelt de Synode te moeten handhaven het be- ginsel, dat de Kerk geroepen is, eene eigene inrichting te heb- ben, tenminste wat de Godge- leerde vorming betreft.“ *Handel.* Alg. Syn. C. G. Kerk 1891, bl. 104; *vg. Acta Syn. N. G. K.*, bl. 93.

Gij ziet dus, dat het beding zelf spreekt

van het beginsel eener e. i., en van roeping der Kerk. Nu kan men zeggen: ik ben 't er niet mee eens, maar men kan niet zeg- gen, zonder onhistorisch en onwaar te wor- den: br. L. of M. heeft er een beginsel van gemaakt. Men kan over den grond, den wortel, het karakter, de waardij enz. van dat beginsel, en de oorzaken en redenen van het stellen en handhaven er van, onderscheiden inzichten hebben; dat zal bij elk „beginsel“ wel zoo wezen: maar dat doet niets af aan het feit, dat het hebben van een „e. i.“ en wel de roeping der Kerk tot het hebben van een „e. i.“, als „EEN BEGINSSEL“ is gesteld, neen, is GEHANDHAAFD door de Chr. Ger. Kerk, en zulks zonder iemands protest; en dat het door de N. G. Kerken is aannvaard als voor- waarde van vereeniging. Zie *Acta* '91, bl. 82, *vg. bl. 88.*

Dat „beginsel“ was met zoo vele woorden uitgedrukt in de voorstellen der Prov. Syn van Groningen, Friesland, Overijssel, N.-Hol- land, Zeeland. Dat de Synode van Leeuwarden zeer goed de beteehuis daarvan begreep, blijkt afdoende, o. m. hieruit, dat de voor- stellen in twee soorten zijn gerangschikt. Lees slechts den aanhef van Art. 172, dat die voorstellen vermeldt:

„Het zeer belangrijke punt aangaande de Theol. School, waaromtrent alle Provinciën een voorstel hebben, wordt nu aan de orde gesteld.

De voorstellen laten zich aldus 't best rangschikken: voorstellen die zich over het beginsel uitspreken, (Groningen, Friesland, Overijssel, N.-Holland, Zeeland) en voorstel- len, die de kwestie verdragen willen tot na de vereeniging.“ (Drenthe, Utrecht, Gelder- land, Zuid-Holland, Noord-Brabant)

Na de discussie is gestemd tusschen 4 voorstellen: dat van N. H., dat van Z. H., dat van Friesland, en een nieuw voorstel, n.l. van Ds. Beuker. Aangenomen werd bij derde stemming, met 26, tegen 14 st op Z.-H., het voorstel van Friesland, boven ver- meld. Hierbij worde wel opgemerkt, dat dit voorstel reeds bij de eerste stemming tusschen de vier vst., 19 st. haalde, en bij tweede stemming tusschen drie, 21 st. Z. Holland had bij de 1e en de 2e stemming slechts 10; bij de derde stemming gingen 4 die Beuker's voorstel hadden begeerd, op Z.-H. over. Z.-H.'s voorstel luidde: „Over de Opleiding tot den dienst des Woords (Theol. School of Ger. Universiteit) worde eerst na de vereeniging beslist.“ En dat van Beuker: „dat de vereen. Kerken hare eigene inrichting tot opleiding van a. s. evan- geliedienaren behouden, hetzij ze daarvoor een Theol. School, een Seminarium, of ook eene Godgeleerde Faculteit eener Geref. Universiteit verkiezen; mits deze van de Kerk uitga, door haar behartigd worde, en ge- heel onder hare jurisdictie sta, gelijk dit thans met de Theol. School het geval is.“

Men zegge dus niet langer, dat ik of een ander de opleidingszaak tot een beginsel heb gemaakt of: een eigen beginsel er in heb gebracht. Alle kwesties, en alle proeven van oplossing van den laatsten tijd, zijn in de Synoden van '88, '89 en '91 reeds ter tafel geweest, en van alle zijden bezien. Die strijd was uitgesloten. Maar de minderheid van '91, '92 heeft, in bond met de Contractante ter andere zijde, den strijd hernieuwd, en handelt nu alsof zij rechtvaardiglijk als meer- derheid kan doen naar 't haar goeddunkt! Ai mij, dat — geschiedt . . . in 't „Genoot- schap“, voor de liberale partij . . . — neen, in de Geref. Kerken!

Dit is voor ieder die kan en wil lezen, wat er staat, daghelder; dat de C. G. Synode van '91 zelfs niet trevreden was met een Theol. Faculteit „geheel onder jurisdictie“ der Kerk, maar dat zij een School bedoelde, die van het begin tot het einde, zonder dat daarvoor verschil van opvatting mogelijk was, „eigen“ inrichting der Kerken wezen zou.

't Is niet wel te verstaan, hoe onze br. Gispen — zie zijn brief in 't vorig No., waar- op ik hoop terug te komen — dat alles wetend, kan schrijven, dat de formule van het beding „een dubbelzinnige formule“ is, die de uitkomst was van een debat, en waarin men meende, allen te kunnen vereenigen. Juist het tegendeel is waar; en in '88, en in '89, en in '91 is die „formule“ in het vuur geweest en — beproefd en versterkt er uitgekomen! Ook haar zin en de strekking is in de „Handelingen“ te lezen.

Nog vreemder, dat op de Synode Prof. H. H. Kuyper durfde beweren, dat de term „eigene inrichting“ iets nieuws was, tot nu toe in de officiële Acta „van onze Kerken“ niet bekend!

Maar — de onkunde en de oppervlakkig- heid en vlugschrijverij is in dezen tijd van stroom zoo groot en algemeen, dat ook man- nen die in andere dingen zeer geleerd en nauwkeurig zijn, al te vaak over actuele zaken en vragen en derzelver historie spre- ken en schrijven als vreemdelingen in Jeru- zalem. Nochtans doet dit grootelijks schade; het moest niet zoo zijn!

Wat nu den huidige toestand aangaat, beveel ik de volgende opmerkingen, ontleend aan het „Bijblad“, No. 7, 8, aan uwe nau- lettende overweging aan.

1. De broeders, die toornen op de min- derheid en hun tegenstand, doen volstrekt geen moeite om de bezwaren o. a. tegen Art. 2, die voor hun medebroeders onoverkomelijk zijn, te weelleggen of weg te nemen. Dat kunnen ze blijkbaar niet; en nu willen velen, stout op hun macht als „meerderheid“, maar zonder verder redeneeren doorzetten. En dan . . . zal de rust wel komen. . . . Harde heeren, onverstaneide voorgangers, zelfs geen „beding“ geen voorwaarde van de vereeni- ging der G. K. ontziende! Weet gij wel, wat gij doet?

2. De „meerderheid“ van nu is er al de jaren der vereeniging geweest; alleenlijk heeft zij vroeger nooit zich zoo durven uit- spreken. Bij de samenvloeiing der twee Synoden in 1892, wisten wij zeer goed, dat de 26 stemmen die op de C. G. Synoden tot het laatste toe pal stonden voor de School, en dus de meerderheid vormden van de 40 stemmen, op datzelfde oogenblik der

samenvloeiing met 40 afgev. der N. G. K., minderheid werden. Toen wera het: 26 van de 80, in plaats van 26 van de 40; van ongeveer 2/3 werd het ineens ongeveer 1/3. Wij hebben toen echter in goed vertrouwen op het eerewoord der N. G. Kerken, de dringende verzochte hand toegestoken, en ook de Theol. School aan hunne macht en liefde overgegeven en toevertrouwd. En weet ge, wat nu zoo bijzonder opmerkelijk is? Dit: dat de voorstanders der School in de vereenigde Kerken meer zijn in getal dan zelfs in de C. G. Kerken, in de dagen der onder- handelingen over vereeniging 1888 — '92. Toen was het 26 van de 40 = 13 van de 20; nu was het 15 van de 40 . . . ? Neen, dát niet. Nu moet gij zoo rekenen: de 40 Synode-leden vertegenwoordigen nu de twee vroegere kerkengroepen, (waarvan de meer- derheid in Arnhem telkens sprak als nog in het kerkverband als twee voortlevend). Dat is dus 20 voor de vroeger N. G. K., en 20 voor de vroeger C. G. K. Wij zijn derhalve vooruit gegaan; vroeger 26 van de 40 = 13 van de 20, en nu, in Arnhem, 15 van de 20. En dan roept en drijft men nog, alsof de voorstanders van het „beding“, op enkele palstaanders na, zijn omgezet of uitgestorven!

Houdt moed, broeders en zusters; de partij — als ge zóó wilt spreken — voor de Theol. School is nog groot, en sterk. Zij leeft weer op en neemt toe in getal en in rechtsbesef en plichtbesef. Ai mij, dat bij zoovele broeders het oog beneveld en het rechtsgevoel zeer verzwakt schijnt te wezen!

3. Zal de vrede terugkeeren, zal het nog tot ware eenheid in de G. K. komen, dan moeten de 25 afgevaardigden, en allen die met hun doen jegens de School instemmen, leeren inzien en belijden, dat zij niet recht gehandeld, maar de trouw gekrenkt en de Kerken met de School in gevaar gebracht hebben. *Vg. bl. 65 en 66 van No. 5 en 6.* Velen oordeelen, dat het rammein tegen de School, het drijven van een kringetje voorman- nen, die de belangen (?) van de V. U. metterdaad stellen boven de Kerken, de Kerken ten bate der V. U. gebruikende en hare eenheid er aan waggende, nu lang ge- noeg is verdragen. Liever dan daarmede voort te gaan, moest men zich afvragen: of het niet veel eer plicht ware, de G. K. te verlaten, dan de grondslagen van de vereeniging te ondermijnen en de zoo noodige meengroeiing tegen te staan, ja, onmogelijk te maken. Ieder bedenke toch, dat God het recht liefheeft, en dat alle kromme wegen, vroeg of laat, eindigen in schade en schande. Bidden wij zonder ophouden om den vrede van Jeruzalem, tot den Heere, die alle breuke heelen kan! Och, dat Hij ons nog genadig zij en de harten en de Kerken in Zijnen weg tot eenheid leidde!

„De Heraut“ heeft uit 30 overgenomen de regelen:

„Velen oordeelen — de zoo noodige in- eengroeiing tegen te staan, ja onmogelijk te maken.“ Gelijk vele malen vroeger, en in den laatsten tijd doorgaans, begon het ook nu den redacteur te schemen, zoodra hij lezend en schrijvend weder zich met mijn schrijven en handelen liefdelijde in te laten.

Een en andermaal heb ik verbetering ver- zocht, doch vergeefs; ik liet het er verder bij, in de hoop, dat de lezers van *De H.* niet zullen denken: die zwijgt, stemt toe. Nu echter maakt de red. het al te bont. Hij maakt van het „kringetje“ drijvers, waar- van ik sprak, een groep Kerken; de H.-lezers moeten wel denken, dat ik de zg B.-Kerken zou willen zien weggaan uit „de G. K.“ En ik schreef toch zoo duidelijk, dat ik met dien raad tot vrijwillig heengaan juist de bevordering van de vereeniging en ineenegroeiing beoog! Aan de Kerken ligt het 'm niet, heer redacteur van *De Heraut*; aan de B.-Kerken niet, en aan de A.-Kerken niet; maar aan hen, die hun macht en invloed in en op die Kerken „met vloed beleid“ gebrui- ken voor hunne plannen. Met de Kerken heb ik voor mij het tot nu toe best kunnen vinden; ook in menige B.-Kerk heb ik het Woord mogen bedienen, tot stichting, en in 't genot van de gemeenschap der heiligen. Doch leiders der Kerken die ze afleiden van het pad des rechts, zie ik met leedwezen en met vreeze blijven en — tot groote macht komen in de G. K.

Ik eindig dezen met een woord aan Ds. Gispen, dien het mij leed doet te moeten teleurstellen, hoezeer ik ook zijne waarde- rende gevoelens over mijn persoon en arbeid op prijs stel. Ronduit moet ik verklaren, niet te kunnen hopen, of hoop geven, op de vervulling van zijn wensch, dat ik mij zou nederleggen bij een eventueel besluit in de lijn van het voorstel-Bav.-Rutgers, van een nieuwe Synode. Integendeel hoop ik bid- dend moed en kracht te ontvangen om „geen ure te wijken met onderverping“. Geen onderverping aan wat niet recht kan zijn voor God en menschen — daartoe hoop ik van nu af meer rechtstreeks ook de leden der gemeente in geheel het land op te wek- ken, wakker te bazuinen hen die slapen en die slaperig worden.

Moties en besluiten, als nu weer van de Classis 's Hage, zonder een woord van weer- legging der officieel bekende bezwaren van de minderheid; blijkbaar strekkend tot ver- waarloozing van de Theol. School en doof- making van de Kerken voor de roepende behoefte der School aan hulp in onderwijs- krachten; tot voortzetting van het onrecht bedrijf der meerderheid, en doorzetting van een, immers inderdaad *schuurmakend*, besluit als de meerderheid wel niet uitvoerde, maar t. c. d. durfde nemen — zulke actie maakt het mij ten plicht, van Noord tot Zuid allen broeders en zusters toe te roepen: hoort en ziet toch, wat er geschiedt in ons Jeruzalem; vraag uwen voorgangers inlichting en raad; staat pal tegen alles en allen, die bezig zijn, de Kerken te brengen onder andere machten, en hare dienaren, en in hen ook al de ge- meenten en al hare leden, te binden aan onzekere „beginselen“ nevens, indien maar niet tegen, de aloude Belydenisschriften, die tot nu toe, al de eeuwen door, voldoende zijn geacht als grondslag en band van kerke- lijk samenleven!

Wat in de pers en ook in *die moties* enz. voorbijgezien wordt, zal ik trachten meer op voorgrond te brengen, in dat het nu niet gaat *alleen* om de vraag: al, of niet, een „eigene” *Opleidingschool*? maar ook over deze, die nog van meer gewicht is: al, of niet een „eigene” *BELEDIGING*? De Kerken moeten, zonder verwijl, ook deze vraag onder de oogen zien: is het ONDERTEKENEN van het bekende Art. 2 Stat. V. H. O. wel *vereenbaar* met de ONDERTEKENING van DE GEREFORMEERDE BELEDIGINGEN, en te dulden in leden en voorgangers van de G. K.? Men herleze, wat de Prov. Syn. v. Overijssel over Art. 2 op het Agendum der G. S. heeft geplaatst. Ook sta men eens nadeukend stil bij den zoo ernstigen regel in het slotwoord van prof. Bavinck's laatste brochure, waarin hij spreekt van „... de eenheid onzer belijdenis op spel zetten enz.”

In al zulk drijven en zich laten drijven om de zegenvolle gave Gods in de School der Kerken uit den weg te ruimen als een schadelijk lastpost en een steen des aanstoots, en om op het terrein der Kerkrechtsgeldigheid te verschaffen aan den grondslag van een Vereeniging, kan ik niet anders zien dan *revolutie*; revolutie tegen de Belijdenis en de Kerkenorden, tegen de geschiedenis en de rechten en de belangen der Kerken; tegen den plicht der trouw en tegen het vertrouwen van het broederhart. Daartegen roep ik de vrouwen met de mannen tot verzet op, in den weg der ordonnantien naar het Woord. CATECH. Zond. XII, BELIJD. Art. 27—29. De meerderheid kan *doorzetten*; zij kan nieuwe benoemingen tegenhouden; ook benoemingen doen, die meer bevreemding wekken dan doelmatig zijn voor de school als *e. i.* der Kerken. Maar ik zou toch den broeders raden: wordt nog intijds nuchter; plaagt en deukt en perst de minderheid niet al te zeer en al te lang!

Toont liever nog iets van de edele verantwoordelijkheid, die niet alleen het Christen-volk deed leven en getuigen, toen een Minister des Koning met daden en woorden zeggen dorst: „... dan moeten de minderheden maar onderduikt worden!”

Zullen wij, die zoo durven spreken, omdat wij niet durven zwijgen of anders spreken, nu allengs voorgesteld en geacht worden, den Kerken of velen broeders in vijanden te zijn verkeerd, omdat wij... de waarheid zeggen?

Indien wij niet de waarheid zeggen — ach, wie dat meent, late toch niet na het ons te toonen; we beloven van te voren onze erkentelijkheid. En anders — neige men het oor en late af van wat de Kerken reeds al te zeer heeft geschaad.

Mijne ziel bidt om den vrede van Jeruzalem. Naar Boven ziende, kan ik lust en moed blijven houden en voeden. Och, dat de Heere een rijke mate van Zijnen Geest gave! Dan zouden we ook liever op den Heere wachten, dan door koortsachtig hantelen en dringen op een vervroegde Synode zelve een „afdoende” poging te wagen en een punt te zetten achter de historie der Theol. School.

Wie weet, de Heere mocht eens op weg zijn om de School en de Kerken nog uit de dreigende moeiten en nooden te redden! „Heeren goedheid kent geen palen!” Zijne ontferming neme ons allen bij de hand en „leide ons in het rechte spoor!”

Met deze bede, die ook de uwe is,
Uw dw. broeder,
L. LINDEBOOM.
K., 17 Nov.

Buitenlandsche Kerken.

Amerika. De herziening der Belijdenis in de Presbyteriaansche Kerk. — Over deze zaak hebben wij vroeger al het een en ander medegedeeld, want zij is al geruimen tijd in de Kerk aanhangig geweest. De vraag om herziening kwam, gelijk dit altijd het geval is, uit den vrijzinnigen of liberalen hoek. Men wilde eene belijdenis, die ruimte laat voor allerlei meeningen en opvattingen, opdat zij, die van de Gereformeerde leer afwijken, en hun getal is in de Presb. Kerk groot, niet zouden worden bemoeilijkt, maar ongehinderd leden der Kerk konden blijven.

Dit doel is bereikt; daarmede heeft deze Kerk haar Gereformeerde karakter verloor. Hoewel zij, die de belijdenis onveranderd wilden gehandhaafd zien, er zich tegen hebben verzet, zijn toch de voorstellen van de commissie voor het ontwerpen van eene herziening aangenomen. Wij geven hier weer, wat wij in „de Wachter” vonden. Behalve dat in den tekst wijzigingen en verklaringen opgenomen zijn, is ook door genoemde commissie voorgesteld „eene korte uitdrukking van het Gereformeerde geloof.” Deze korte uitdrukking of verklaring bevat 16 artikelen.

Art. 1 handelt over God en is zoo gesteld, dat op de liefde, de barmhertigheid en het medelijden Gods ten koste van Zijne heiligheid en rechtvaardigheid de nadruk gelegd is.

Art. 2 heeft tot opschrift de *Openbaring Gods*; daarin wordt feitelijk de bijzondere Openbaring Gods terzijde gesteld, wijl gezegd wordt, dat „God geopenbaard is in het hart der menschen.” Van de H. Schrift wordt in dezen vagen term gesproken: „met dankbaarheid ontvangen wij de Heilige Schriften.” Wat en welke die Heilige Schriften zijn, wordt niet gezegd. De mannen der z.g. hoogere critiek kunnen rustig voortgaan met hun afbreken van Gods Woord, zonder dat zij door de Kerk kunnen bemoeilijkt worden. Omdat de H. Schriften niet aangegeven zijn kan iemand, die een grooter of kleiner deel van Gods Woord verworpt, niet beschuldigd worden tegen de korte uitdrukking van het Gereformeerde geloof te handelen.

Art. 3 handelt over het *eeuwig plan*. Hier is het woord „besluit” vervangen door „plan”, en er wordt gezegd: „Wij gelooven, dat het eeuwig, wijs, heilig en liefhebbend plan Gods alle gebeurtenissen omvat.” Wat Schrift en belijdenis van Gods besluit leeren is terzijde gesteld.

Art. 4 spreekt over de *Schepping* en zegt

o. m., dat de mensch nog in staat is, om te kiezen tusschen goed en kwaad.

Art. 5, dat over de *sonde* handelt, zegt wel: niemand kan zalig worden dan door Zijne „genade,” maar vergeet te zeggen, dat het is de genade in Christus, die zalig maakt. Eene duidelijke omschrijving is hier wegge laten, zeker om met wat later over de verkiezing gezegd wordt niet in conflict te komen.

Art. 6 heeft tot opschrift *de genade Gods*. Daar worden genade en liefde niet uit elkander gehouden, en de algemeene verzoeking geleerd. Van Christus wordt gesproken als van den Zaligmaker van alle zondaren; gezegd wordt, dat de liefde Gods in de gave van Christus zich tot alle menschen uitstrekt, en dat God een weg ten eeuwigen leven voor het geheele mensdom heeft geopend.

Art. 7, dat over de *verkiezing* handelt, zegt o. m.: „wij gelooven, dat allen, die in hun kindsheid sterven, en alle anderen, gegeven door den Vader aan den Zoon, die buiten het bereik zijn van de uitwendige middelen der genade, door Christus worden wedergeboren en gezaligd door den Geest.” Dit veronderstelt, dat de Vader aan den Zoon heeft gegeven alle kinderen, die in de kindsheid sterven en ook de Heidenen.

Art. 8 handelt over *onzen Heere Jezus Christus*. Het verklaart Hem te zijn de Middelaar „voor ons menschen en voor onze zeligheid.” Dit „voor ons” komt in dit artikel zoo menigvuldig voor, dat men aarumede bepaald ten doel heeft, om de leer te verbreiden, dat het Middelaarswerk van Jezus voor alle menschen is.

Art. 9 spreekt van *geloof en bekeering*. Daarin wordt ook gesproken van de verzoeking der zonden, maar zoo, dat het niet duidelijk gemaakt wordt, dat de verzoeking der zonden zich grondt op de voldoening van den Borg. Hier wordt bij de verzoeking bijna uitsluitend van den Vader gesproken, en alzoo het werk des Zoons terzijde gesteld.

Art. 10 spreekt van den *Heiligen Geest* en zegt, dat Hij „de Heer en Gever is van het leven, en dat Hij overal inwerkt op de harten der menschen, om hen van het kwade af te brengen en tot het goede aan te sporen.” Dus niets meer dan de algemeene werking des Heiligen Geestes.

Art. 11, van de *Nieuwe Geboorte* en het *Nieuwe Leven*, noemt den Heiligen Geest den Werkmeester en de Bron van de nieuwe geboorte, maar doet tekort aan de eer des Middelaars.

Art. 12, van de *Opstanding* en het *Toekomstige Leven*, noemt het genot van de geesten der rechtvaardigen te bestaan „in onmiddellijke gemeenschap met God en het gezicht van Zijne heerlijkheid.” Uit laatstgenoemde artikelen blijkt duidelijk de toelag, om de rechtzinnige leer van Christus te veranderen.

Art. 13, van de *Wet Gods*. Hierin staat: „wij gelooven, dat de Wet Gods, geopenbaard in de Tien Geboden en meer duidelijk gemaakt in de woorden van Christus, voor altijd is vastgesteld tot een maatstaf van waarheid en billijkheid.” Hier vraagt „de Wachter” of de Tien Geboden en de door Christus gesproken woorden misschien de Heilige Schriften van Art. 2 zijn.

Art. 14, van de *Kerk en de Sacramenten*, is zoo liberaal mogelijk. Dit is het eenige wat onze zeggzaam er van mededeelt.

Art. 15, van het *Laatste Oordeel*, beschrijft den toestand der goddeloozen zoo zacht mogelijk, welke hierin bestaat, dat zij ten slotte van de rechtvaardigen gescheiden zullen zijn en dit hun eeuwige toestand zal wezen. Van Gods toorn en van eeuwige straf wordt geen enkel woord gezegd.

Art. 16, van den *Christelijken dienst* en de *individuele overwinning*, heeft tot grondtoon 1 Tim. 2:4: „En Hij wil, dat alle menschen zalig worden en tot de kennis der waarheid komen.” De aanhaling van dezen tekst in dit artikel doet verm eden, dat men eene algemeene zaligheid leeren wil.

„De Wachter” voegt er aan toe: „Heel het opstel draagt het kenmerk, dat het den opstellers niet te doen was om de Arminiaansche en Universalistische neigingen van den tegenwoordigen tijd het hoofd te bieden, maar het hoofd er voor in den schoot te leggen.”

Deze korte verklaring der Presb. Kerk bewijst, dat ook in Amerika het Remonstrantisme diepe wortelen geschoten heeft; van de zijde der Gereformeerde Kerk is voor het niet opnemen van de Verwerping der Dwalingen der Dordtsche Leerregels in hare belijdenisschriften beweerd, dat in Amerika de stryd niet gaat tegen de Remonstranten. De nieuwe belijdenis der Presb. Kerk zegt het tegendeel. In haar spreekt de geest van het Arminianisme zoo sterk mogelijk.

SCHOLTEN.

Ingezonden.

Mijnheer de Redacteur!

Met leedwezen, doch ook met verontwaardiging nam ik kennis van het schrijven, dat Ds. J. van Anken e. s. aan de Kerkeraden der Gereformeerde gemeenten deden toekomen.

Met leedwezen, ja, want wien zou het geen leed doen, als hij bespeurt, dat de vrede onder de broeders dreigt te worden verstoord en dat de band, die mannen van éénzelfde belijdenis samenbindt, straks welicht wordt uiteengerafeld?

Maar ook met verontwaardiging; want geeft de toon, die genoemd schrijven beheerscht, niet duidelijk te kennen, dat van toegeven geen sprake zal zijn en schijnt het er niet op aangelegd om iedere kalme en bezadigde verdediging onmogelijk te maken?

Wordt niet de handeling van de broeders, met wien men geschil heeft, bijna als boosaardig gebrandmerkt?

M. d. R. Ik ben een gewoon, eenvoudig lid der Kerk en begrijp niet altijd even spoedig de zaken en kwesties, die onze geleerde voormannen — als ik ze zoo mag noemen — aan de orde stellen.

Doch wat mijne aandacht zeer zelden ontsnapt, is de wijze, waarop bij verschil van inzicht de zaak door partijen wordt behandeld.

En dan meen ik te kunnen constateeren, dat in dezen niet het pad der voorzichtig-

heid en der Christelijke liefde wordt betreden.

M. i. gaat het niet aan om, nu door de Vrije Universiteit een tweetal hoogleraren der Theologische School zijn benoemd, maar aanstands op die benoeming den stempel van „gewelddadig ingrijpen in de zaak der opleiding” te drukken.

Wordt door deze benoeming de School dan afgebroken?

Staat of valt die School met een tweetal hoogleraren?

Indien dit laatste waar is en indien het behoud der beide mannen op zoo hoogen prijs wordt gesteld, zou het dan niet in even hooge mate wenschelijk zijn, om eens in te keeren tot zichzelf en zich af te vragen of die broeders waarlijk wel op het dwaalspoor zijn, en of niet eerder eigen verkeerd inzicht de juiste opvatting, die zij omtrent de zaak der opleiding hebben, doet voorbij zien?

Het spreken van „gewelddadig ingrijpen” en het aandringen „om met kracht tegen te gaan” datgene waartoe Rotterdam de wenschelijkheid uitsprak, zal, vrees ik, weinig goeds uitwerken.

Het is o zoo gemakkelijk op die wijze scheuring te brengen en verdeeldheid te zaaien, waar thans nog samenbinding en eendracht is.

Maar zou dit voor de broeders, die de Kerken als het ware onder de wapens roepen, wel een aanlokkelijken buit zijn, die ze na den stryd zullen wegdragen?

Is de alarmkreet, die de broeders slaken, vrucht van hun gebed?

Zou de zaak des Heeren worden gediend door dergelijk kras optreden? Ik betwijfel het sterk.

Niet in het loeien van den stormwind, maar in het suizen eener zachte koelte was de Heere.

Ik hoop, dat de Kerkeraden geene overijde besluiten zullen nemen, maar ernstig en biddend het schrijven van Ds. van Anken e. s. zullen overwegen, en tevens, dat de beslissing omtrent de opleiding door gematigde discussiën op bevredigende wijze worde verhaast.

Het lieflijke woord van Jezus, „dat zij allen één zijn”, worde zoo verstaan, dat persoonlijke sympathiën en antipathiën meer en meer aan de zaak vreemd worden en alleen eene altijd sterker wordende begeerte ons drijft om samen te houden, wat na zoovele worsteling en stryd te zamen is gebracht Met heilbede,

Een broeder, die gaarne den vrede zou willen bewaren.

Ter Neuzen, 14 October 1902.

AAN MIJNE GEREFORMEERDE MEDEBROEDERS.

Gefielde Broeders!

Dat velen met mij, met innige en bittere smart des harten, vernemen hebben de protesteerende werkzaamheid der minderheid op de Arnhemse Synode, om de eenheid van opleiding tegen te houden, zal niemand, die de eere Gods, het belang der Kerken, het welzijn des vaderlands, ja het heil der menschheid ter harte gaat, verwonderen. Hoe had men gehoopt dat de eenheid van opleiding, door verbinding van de Th. Sch. met de Vr. Univ., tot stand zou komen. Een verbinding, waardoor de Gereformeerden, die toch één in den wortel zijn, ook één in de openbaring op het gebied van ieder terrein des levens, hun heilige beginselen, in het belang der Kerken, tot welzijn van het vaderland, tot zegen van de wereld, tot meerdere ontplooiing konden brengen. O, wat heerlijk uitzicht!

Hoe werd er uitgezien naar een openbaar worden van wat de eenheid vermag, zoo lieflijk aan het licht getreden, toen de geesten eenparig zich onderwierpen aan den geopenbaarden wil des Heeren, op de laatste Synode der Chr. Geref. Kerk te Leeuwarden, op de voorloopige vereeniging van de Chr. Geref. met de Ned. Geref. in Den Haag, en niet het minst op de werkelijke vereeniging van de beide Kerkengroepen in 1892 te Amsterdam. Hoe heeft de Heere op die drie momenten in ons kerkelijk leven Zijn goddelijke goedkeuring gegeven, door het vol- en merkbaar getuigenis des Heiligen Geestes in vier harte!

Zoo iets had men o zoo gaarne wederom willen ondervinden. De eenheid der Gereformeerden in alle zaken is toch naar den wil des Heeren en naar het hart van alle godvreezenden, en zulk een onuitsprekelijk zegen. Helaas, helaas, op de Synode te Arnhem is het niet tot volle openbaring gekomen.

Wat is de oorzaak? Wie zal het zeggen? Zijn er soms geesten onder ons, wier harten niet van blijdschap en vreugde getuigd hebben, bij hetgeen openbaar en tot stand gekomen is te Leeuwarden, Den Haag en Amsterdam? Ik vraag slechts?

Wel weten wij nu, dat eene minderheid op de Synode te Arnhem als met een idee fixe zich vastkleemde aan een opvatting van het beding in 1892 gemaakt, n. l. dat de Kerken zullen hebben en houden een eigen richting tot opleiding van predikanten. Hun opvatting is, dat de Th. Sch. als zodanig, pertinent moet blijven bestaan. Zulks staat evenwel nergens in het Beding. Door van die opvatting een idee fixe te maken, snijdt men alle pogingen af, om tot eenheid van opleiding te komen, m. a. w. om onderworpen en gehoorzaam te worden aan den wil des Heeren. Als toch de Th. Sch. verbonden met de V. U. als zodanig wordt de eigen richting der Kerken tot opleiding der predikanten, waar wordt dan gezondigd tegen het Beding? Ach dat het toch ingezien en toegegeven wierde, dat nu de Kerken het volle zeggenschap kunnen behouden over de Hoogleraren en hunne benoeming, zooveel dit mogelijk is, er nu niet tegen het beding gehandeld wordt. Er staat toch zooveel op het spel!

Ieder, die den grooten zegen erkent in de weldaad, door den Heere geschonken, toen de Th. Sch. tot stand kwam, ieder, wie den nog grooteren en rijkere zegen erkent in de weldaad, door den Heere geschonken toen de V. U. tot stand kwam, zal den dag zegenen en met blijdschap

begroeten, dat beide inrichtingen tot een eenheid verbonden worden, en zich als een geheel opmaken, om de heerlijke eenheid der Gereformeerden, om de hun heilige beginselen meer en meer te ontplooien en in beoefening te brengen, om de eere Gods te bevorderen op ieder terrein des levens. Immers hierom smeekt en hiertoe strijdt het hart en gemoed der kinderen Gods, opdat Zijn naam worde geheiligd, Zijn Koninkrijk kome, Zijn wille geschiede, gelijk die geschiedt in den hemel, alzoo ook op de aarde!

Wie zulks tegenhoudt, hij moge toezien, wie hij ook zij.

Hierom is mijn raad aan alle Gereformeerden, geen acht te slaan en geen oor te leenen op en aan al zulke werkzaamheden en voornemens, welke de eenheid der opleiding aan de Vrije Universiteit tegenwerken en tegenhouden.

Met de bede, dat velen het licht in deze zaak opge, en, waar zij nu misschien nog onbeslist in duisterheid omdwalen, tot helderheid van inzicht mogen komen, en met de bede, dat de Heere ook in deze zaak alle Gereformeerden nog tot eenheid moge brengen, verblijf ik uw medebroeder,

L. KUNIA,

Ouderling bij de Gereformeerde Kerk te Bertlikum.

Delft, 20 October 1902.

WELERW. ZEERGELEERDE HEER EN REDACTEUR VAN DE *Bazuin*, DR. H. BAVINCK.

Ondergeteekende komt tot UEd. met het vriendelijke verzoek een kl in plaatsje te vragen voor onderstaand stukje in de *Bazuin*. „Nu de beslissing gevallen is, kan ik niet nalaten om mijne gedachten hieromtrent te zeggen. Ik heb het niet kunnen en niet willen gelooven en toch, het is de waarheid.

Toen de Synode nog te Arnhem vergaderde en van UEd. en ook van Ds. Bos van Dokkum de voorstellen in zake de opleiding tot den dienst des Woords in de Geref. Kerken van ons vaderland nog nauwelijks bekend waren en in behandeling kwamen, werd mij reeds het Synode-plan van de Vereeniging voor H. O., om u, bij verwerping van uw voorstel, als Hoogleeraar te benoemen, medegedeeld. Hoewel het van een zijde kwam die niet verdacht was en die het wel kon weten, heb ik het, omdat ik het niet kon en wilde gelooven, gelaten voor hetgeen het was. Nu zoude zwijgen echter zonde wezen en moet ik verklaren, dat nu die verzekeringen waarheid zijn geworden (immers de uitkomst van dit gerucht spreekt voor zichzelf), dat ik en velen met mij in Delft gelooven, dat de Kerken in ons vaderland de dupe zijn geworden van een van te voren wel overlegd plan der Vereeniging van H. O. te Amsterdam. Nog meer word ik hierin versterkt door uwe houding vlak vóór en die op en na de Synode aangenomen.

Het is immers niet dezelfde Hoogleeraar Bavinck, die vóór de Synode in de *Bazuin* en nu na de Synode in de *Bazuin* tot de Kerken het woord voert.

Dat u de toestand, zoals die nu is, niet aanvaardt, dat kan ik begrijpen.

Dat u, evenals de Vereeniging voor H. O. te A. doet, de schuld werpt op de 15 onverzoonlijke broeders, zoals men ze noemt, dat kan ik niet begrijpen.

Iemand, die niet eenzijdig, maar de zaken nuchter onder oogen ziet en niet willens blind is, zal de schuld werpen op die broeders van huis uit A, die ontrouw zijn geworden aan de zaak voor het recht, de vrijheid en den vrede der Kerken.

Zooals Boeren in Z.-A. door hunne eigene ontrouw Landgenooten zijn ten onder gebracht, zoo is dit het zuivere beeld van den toestand waarin nu de *Eigen Inrichting der Kerken* is gekomen. Zij zijn het die deze School hebben overgeleverd in de handen van een particuliere Vereeniging.

Als twee broeders ieder een zaak drijven, en de eene broeder zoekt langs allerlei geheimzinnige wegen de zaak van den anderen broeder ten onder te brengen, terwijl deze broeder hem niets anders heeft gedaan dan gesteund, wat zoudt ge daarvan dan zeggen?

Dat is Goddeloos, niet waar?

Nu mag dunkt mij iedere Kerkeraad wel de vraag eens stellen, of zij kan accepteren de benoeming van UEd. en Prof. Biesterveld naar de Vr. Un. te A. in verband met de geldelijke offers, die de Kerken zich nu al tien jaren getroust hebben ten opzichte van die Vereeniging.

Nieu, de Vereeniging voor H. O. te Amsterdam staat niet vrij tegenover de Kerken om te doen wat ze wil

Dat dan ook de Curatoren op 31 October a. s. de plantsen, die nu opengevallen zijn, aanvullen, is hun dure roeping tegenover de Kerken in welker belang zij hebben te handelen.

Met een Maranatha — De Heere komt — wil ik eindigen.

U dankend voor de mij verleende plaatsruimte, verblijf ik achtend,

Uw dw. dn.,
P. BUTER.

Hooggeachte Redacteur!

De Generale Synode van Arnhem continueerde de reeds op een vroegere Synode benoemde tien Deputaten tot het verieeren van assistentie aan de Curatoren der Theol. School, bij de benoeming van een Hoogleeraar. Voor zooverre door vertrek of andere reden aanvulling van deze tien met hunne secundi noodig was geworden, werd daarin voorzien. Een nauwkeurige omschrijving van hun mandaat ontvingen zij echter van de Synode niet. En ook al ware hun dat gegeven, zeer waarschijnlijk zou het niet voorzien hebben in het eigenaardige geval, waarvoor Curatoren met Deputaten kwamen te staan. Het liet zich toch niet van te voren aanzien, dat de loop der zaken een wending zou nemen, waardoor over de wenschelijkheid en de noodzakelijkheid van aanvulling der thans bestaande vacatures, aan de Theol. School het inzicht in de Kerken zoo uiteenlopend zou zijn. In een normaal geval

zou de vraag naar die wenschelijkheid en noodzakelijkheid niet zijn opgekomen. Onder de huidige omstandigheden kon het dus voor de tien Deputaten geen onverschillige zaak zijn, hoe en waartoe zij door de Gen. Synode waren gemandateerd. Hebben wij met de Curatoren, als een college te beslissen, of en in hoeveel vacatures er zal worden voorzien? Bij deze opvatting zouden wij ook deel hebben moeten nemen aan de discussie over de gestelde vragen. Geen der Deputaten verstond echter zoo zijn mandaat. In een afzonderlijke samenkomst was de overtuiging algemeen, dat eerst de Curatoren, volgens hun instructie Art. 4, moesten vaststellen hoe groot het getal der Hoogleeraren nu in het vervolg zou zijn. In de beantwoording van die vraag, zoo was onze opvatting van het mandaat, moesten wij niet inkomen. En eerst als die vraag, door de Curatoren alleen, geheel buiten ons om, beantwoord was, kon onze steun bij de benoeming van een of meer Hoogleeraren worden gevraagd. Zoo is het dan ook geschied. Samengekomen met de Curatoren hebben deze, na lange bespreking, onze opvatting als de juiste erkend. Want voor wij tot de benoeming zijn overgegaan hebben eerst de Curatoren, in onze afwezigheid, besloten, dat er twee Hoogleeraren zouden worden benoemd.

Deze daad, nadat wij met Curatoren weer waren samengekomen, goed of af te keuren, lag niet op onze weg, ging buiten ons mandaat, en kan ook gerust aan de Kerken worden overgelaten.

Ik meende aan dit klein stukje geschiedenis eenige publiciteit te moeten geven, om reden men de tien Deputaten gelijkelijk met de Curatoren aansprakelijk stelt voor het besluit in zake de benoeming. Natuurlijk is dit onaangenaam voor alle tien, maar inzonderheid voor hen, die zelfs de zedelijke verantwoordelijkheid voor de beslissing der Curatoren niet kunnen of mogen dragen. De bovengegeven omschrijving van hun mandaat werd voor hen nog aannemelijker door de overweging, dat zij niet konden medewerken tot een daad, die wel eenigszins gelijkt op het doorhakken van den knoop.

Het valt toch niet te ontkennen, dat de benoeming, inzonderheid van een tweeden Hoogleeraar, van de grootste betekenis is in de tegenwoordige geschiedenis der opleiding. De Curatoren hebben daardoor getoond den moed te bezitten, om tusschen de twee partijen in zake de opleiding een uitspraak te doen, de weegschaal in de hand te nemen, en die te doen overslaan naar den kant van de minderheid. Het ligt thans niet op mijn weg, die daad te beoordeelen. Ook zullen de Curatoren ter plaatse waar zulks behoort wel rekenschap van hunne handelingen afleggen. Maar alleszins zullen ook zij het begrijpelijk achten, dat de Deputaten zich niet verantwoordelijk mogen laten stellen voor een beslissing, geheel buiten hen om genomen. Alle degenen, die in beoordeeling treden van genoemd besluit, en lof of blaam verzenden willen, herinneren wij dat het juiste adres is: Curatoren Theol. School. Hoogeveen, 7-Nov. '02. L. KUIPER.

Boekaankondigingen.

Zonae en Genade. Een twaalfstal practische Schriftbeschouwingen, uitgesproken door J. D. van der Velden, bediener des Woords te Kralingen. Middelburg, K. le Cointre, 1902.

De Schrijver biedt deze Schriftbeschouwingen zelf aan als eenvoudige en practische bijbellesingen. En dat zijn ze inderdaad. In twaalf gedeelten behandelen zij de geschiedenis, die opgeteekend staat in 1 Samuel 2:11 tot het einde van het derde hoofdstuk. In de zonen van Eli en den zoon van Hanna komt op treffende wijze de tegenstelling aan het licht tusschen *sonde* en *genade*. En deze laat de Schrijver ons zien; hij aanschouwt in de geschiedenis de wonderleiding en openbaring Gods en houdt ze zoo ten spiegel aan zijne lezers voor. Moge deze bundel een even goed onthaal vinden als die, welke er onder den titel *Hanna en haar Lofzang* aan voorafging.

Gods Leidingen op mijn weg, door N. F. A. Winckel, pred. te Sloterdijk. Amsterdam, W. Kirchner, 1902.

De herdenking zijner vijftientigjarige Evangeliebediening gaf aan Ds. Winckel aanleiding, om eenige mededeelingen te doen van de ervaringen, welke hij in dat tijdperk opgedaan had. Hij vat ze alle saam in het woord der Schrift: wij hebben uit Zijne volheid ontvangen genade voor genade, en laat telkens zien, hoe deze genade hem bij de aanvaarding en bij de uitoefening der bediening, inzonderheid in de dagen der dolantie, geleid en gesterkt heeft. De rede heeft in de eerste plaats belang voor de Kerken, welke Ds. Winckel gediend heeft, maar zal zeker ook daarbuiten nog een kring van lezers vinden.

Onze Stamverwanten niet van verre maar nabij. Aanteekeningen van mijne Zondagsschoolreis in Vlaanderen en Omstreken. Door G. P. Fruyt Jr. Egelings Boekhandel, Amsterdam.

De heer Fruyt verhaalt in dit boekje op onderhoudende wijze zijne bevindingen op eene reis door Oost- en West-Vlaanderen, om zich op de hoogte te stellen van den stand der Protestantische Zondagsscholen. Hij leidt ons rond door Brugge, Ostende, Rousselaere, Duinkerken, Roubaix, Gent, Maria-Hoorebeke, Antwerpen, Mechelen, Brussel, verhaalt iets van de steden, de bevolking, den godsdienst, en doet ons vooral den arbeid kennen, die vanwege de Protestantische Evangelisatie van Rome verricht wordt. Wij wenschen aan deze uitgave van de Nederlandsche Zondagsschool-vereeniging een goed onthaal toe en hopen, dat zij bevorderlijk zij aan de belangstelling in den Belgischen Evangelisatie-arbeid.

Blijft in Hem. Afscheidspredikatie, gehouden 31 Augustus 1902 bij het nederleggen van de bediening des Woords in de

Gereformeerde Kerk van Leiden (B), door J. Holster. Met Portret. Leiden, D. Donner, 1902.

Het is al geruimen tijd geleden, dat Ds. Holster zijne afscheidspredikatie uitsprak en in het licht gaf. Maar zij is het waard, om toch nog, al is het slechts met een enkel woord, te worden aangekondigd en aanbevolen. Het is zulk een eenvoudig, hartelijk woord, dat Ds. Holster bij het scheiden tot zijne gemeente sprak. Vele jaren was hij als Leeraar in den dienst des Woords werkzaam; rijkelijk heeft de Heere hem in dien arbeid gezegend. En thans, aan het einde van zijn dienstwerk, vermaant hij zijne gemeente, om in Christus te blijven, opdat ze niet beschaamd worde in Zijne toekomst. Wordt dit woord door velen gelezen en behartigd! En geve de Heere aan Zijn trouwen dienstknecht nog vele jaren in rijke mate Zijne gunst te genieten!

Voorteen. Door Mr. D. P. D. Fabius. Tweede Druk. Leiden, D. Donner, 1902.

Van harte verblijden wij ons over dezen tweeden druk van het werk van Prof. Fabius. Het is een bewijs, dat het geschrift in ruimen kring gelezen en overdacht wordt. Er is dan ook voor iedereen wat uit te leren, voor predikanten, onderwijzers, studenten, staatkundigen. Over allerlei quaesties van kerkelijken, politieken en socialen aard wordt een min of meer helder licht verspreid. De bijgevoegde aantekeningen, die men vooral niet verzuime te raadplegen, bevatten een schat van merkwaardige bijzonderheden. De tweede druk is in hoofdzaak aan den eersten gelijk. Toch werd er hier en daar iets ingevoegd. Moge ook deze tweede druk eene groote schare van lezers vinden!

De Navolging van Christus door Thomas à Kempis. Nieuwe uitgave naar het Latijn. Zevende druk. Doesburg, J. C. van Schenk Brill, 1902.

Het is een verblijvend teeken, dat in onzen intellectuelistischen tijd een werkje als dat van Thomas van Kempis een zevenden druk beleeft. De vroomheid, die er uit spreekt, draagt geen zuiver Protestantisch, Gereformeerd karakter. Maar in de gemeenschap met Christus zijn alle geloovigen, tot welke Kerken zij ook behooren, toch ook weer eenzelfde leven deelschik. Dat leven wordt in diepen ootmoed en heiligen eenvoud door dezen mysticus uit den tijd vóór de Reformatie beschreven. En daarom is zijn boekje ook voor de echte kinderen der Hervorming zoo aantrekkelijk. Onder de stichtelijke lectuur in onze huisbibliotheek mag de „Navolging van Christus” niet ontbreken. De uitgever zorgde voor een handig formaat en een netten druk; de prijs van één gulden is niet te hoog.

ADVERTENTIËN.

Hedenmorgen om 5 uur ontsiep in zijn Heer en Heiland mijn geliefde Echtgenoot en der kinderen zorgdragende Vader

Theunis W. Brandsma,
in den ouderdom van 40 jaar.
Namens wederzijdse familie,
WED. TH. W. BRANDSMA

en Kinderen.
DRACHTEN,
10 November 1902.

Eewigste kennisgeving aan Begunstigers en Vrienden.

Heden overleed op het onverwachts

ANTHONI LEMMEN,
in den ouderdom van ruim 79 jaren.

Bijna 31 jaren was hij onafgebroken ouderling der Gemeente, de laatste jaren rustend; nu in de betere en eeuwige rust.

Namens den Geref. Kerkeraad,
J. DE KONING, Pres.
A. A. ALLAART, Scriba.
KRABBENDIJK,
12 Nov. 1902.

MANUFACTUREN.

Een **JONGMENSCH, G. G.**, op de hoogte van boveng. vak, wenscht tegen Januari van betrekking te veranderen. Goede refer. Brieven letter **G.** aan den Uitgever v/d. Blad.

The Scottish Nat Key Registry and Assurance Association Limited te Edinburgh, vraagt door geheel Nederland

ACTIEVE AGENTEN.

Men wende zich tot de Directie voor NEDERLAND, TEIXEIRA DE MATTOS en VAN DER VIJGH, Sarphatipark 135 AMSTERDAM.

Bestelt het Nederlandsche Zedings- Jaarboek, geïllustreerd. Opgedragen aan ZExc. den Minister van Koloniën. Rijk geïllustreerd, met verrassenden inhoud. Prijs 25 cent. Minder bij partijen.
ZENDINGSDRUKKERIJ ERMELO.

DOET UW VOORDEEL

en keuze uit onze 5 heerlijke
Mélanges Reclame Theëen.
per 2½ kilo No. 1. f 3,90
No. 2. - 3,75
franco No. 3. - 3,50
No. 4. - 3,25
rembours No. 5. f 3,00
SLUIK en Van der WAL's
THEEHANDEL.
Harlingen.
Voor puike kwaliteiten wordt ingestaan.

SOLIEDE ORGELS

in prijzen van af f 40.—
Gratis Handleiding en Toetsenlooper.
Honderden dankbetuigingen.
Vraagt gratis Catalogus en conditiën.

JOH. DE HEER,
Rotterdam, Noordmolenstraat 71.

STEENWIJKER BEDDEN FABRIEK.

opgericht in 1880.
Gezuiverde, Gewassen en
Gestoomde nieuwe Veeën.
Cichén, Wollen en Molton deken en
Bedtjinnen in alle soorten.
Linnen bedtjinnen in het blauw met
koorden, in het rood zonder koorden.
No. 1. Het nieuwe Reclame-
bed w.o. een Wollen, een Cichén, een
Molton deken, voor 2 pers. 50 pd. vee-
ren, geen grooten, 1 tijk en een bed,
peluw, 4 kussens, overtrek voor bed en
peluw voor f 33, en voor f 35.
Een extra 2-pers. Bed, waarin
42 pd. v., ook voor f 33 of f 35, met
50 pd. veeën, verder ook f 38, f 40,
f 45, f 50. **PRIMA KAPOK.**
Een satijnbed met prima Kapok w.o.
een Wollen, Cichén en Molton deken
en een Overtrek, 1 bed, 1 peluw, 2
kussens voor f 24.
1 gewoon Bed, prima Kapok als bo-
venstaande voor f 22,50.
Er is nog nooit eenige aanmerking
gemaakt.
Veeën tot in de fijnste soorten voor
radig, rembours, vrij zicht en monsters
gratis.
Boven f 10 franco. Veeën 30, 35,
40, 50, 60, 70, 80 cent, f 1, f 1,20.

J. KETEL Rz.,
Z/z. Markt, Steenwijk.

ORGELS!

in eigendom te bekomen
door met huur af te betalen
van af de eenvoudigste tot
de duurste. Men vraage
s. v. p. teekeningen met prijs-
opgave en 1000en getuig-
schriften van tevredenheid
Adres:

GROENEVELD's
Orgelhandel,
SAELM.
N.B. Goede gebruikte
ORGELS van af f 25.—

Bij **ZALSMAN** te KAMPEN is ver-
schenen:

BLIJVEN OF HEENGAAAN?

Een vraag en een antwoord

DOOR
Dr. H. BAVINCK.
80 cent.

Alle Boekh. nemen bestellingen aan,
en wie het bedrag aan den Uitgever
zendt, ontvangt het franco p. post

Verschenen bij C. GELEIJNS, ROT-
TERDAM:

MONITA SECRETA

of de Geheime Voorschriften der
Jezuïeten.

Te bekomen in elken boekhandel
à 50 cent, of dir. fr. v. d. uitg. op
ontvangst van 55 cent.

Verschenen:

De Kwestie van den dag.

Een woord naast dat van Prof.
Dr. H. BAVINCK.

DOOR

Ds. T. BOS, v. d. m. te Dokkum.

Prijs 30 cent.

Alom te bekomen en bij den uitgever:
JAN HAAN, te Groningen.

Bij den uitgever **G. F. CAL-
LENBACH** te Nijkerk ver-
scheen:

Voor donkere dagen

DOOR
Dr. A. J. Th. JONKER.
2e druk.

Prijs f 1.— inge.; f 1.40 geb.
De eerste druk was in 8
maanden totaal uitverkocht.

PSALM 146

DOOR
J. G. VERHOEFF.

Prijs f 1.— inge.; f 1.40 geb.

Dit boek, op groot 8° for-
maat met flinke, duidelijke let-
ter gedrukt, en dat heerlijke
overdenkingen over dezen schoo-
nen jubelpsalme bevat, wordt
den talrijken vrienden van den
grijzen auteur zeer ter lezing
aanbevolen.

De verzending der SCHEURKALEN-
DERS van het Geref. Traktaatgenoot-
schap „**FILIPPUS**” over 1903 is
begonnen.

Als PREMIE komt:

HET GEREFORMEERDE KERKBOEK,

DOOR

Prof. P. BIESTERVELD.

Een kostelijk Boek, groot 320 pag.

De uitgave is voor rekening van het
Geref. Traktaatgen., en al de winst dus
ten behoeve van zijn arbeid.

De prijs is:

Beste Kalender met Premie f 1.—.

» » geb. als boek met Prem. f 1.

» » zonder Premie f 0.75.

Gewone » » » f 0.40

Namens het Geref. Traktaatge-
nootschap,

F. P. DRUY,

MIDDELBURG, Uitgever.

Uitgave van **ZALSMAN** te KAMPEN

Dr. A. MACLAREN,

HET LEVEN VAN DAVID

IN HET LICHT ZIJNER PSALMEN

uit het Engelsch vertaald

door een krijgsvrouw op Ceylon.

Prijs f 1.25, in prachtband f 1.65.

Zeer geschikt voor feestgeschenken.

Bij alle Boekh. te ontbieden.

VREDEBURG.

Het nieuwe boek van den
welbekenden schrijver van
verscheidene Zuid-Afri-
kaansche verhalen zal
eerstdaags verschij-
nen onder den titel
van

VREDEBURG.

Dit overtreft al

de overige

werkes van den

heer **PENNING**

en zal door jong en

oud ongetwijfeld met

het meeste genot worden

gelezen.

De prijs van deze novelle,

uit den jongsten Kaapschen Boe-
renopstand, die nagenoeg 200 blad-
zijden bevat en met een zestal keu-
rige plaatjes is versierd, is slechts

90 cents, en in fraaie stempel-
band f 1.30.

D. A. DAAMEN te Rotterdam, Uitgever.

VREDEBURG.

Een hoogst belangrijk
boek zag het licht bij den
uitgever

G. F. CALLENBACH te Nijkerk:

Christus en het

moderne leven

door **E. PFENNINGSDOFF.**

Uit het Duitsch vertaald door
H. W. A. VOORHOEVE.

Prijs inge. f 1.60; geb. f 2.—.

Dit boek is hoofdzakelijk be-
stemd om beschaafde, wel ont-
wikkelde jongelui in te leiden
in het hederdaagsche ges-
tenleven, maar ook onderwijzers,
theologen en opvoeders zullen
het, na kennismaking, aanschaf-
ten.

De Zondagschooluitgaven van
G. F. CALLENBACH te **NIJKERK**
muiten niet slechts uit door zeer fraaie

uitvoering, doch ook door degelijken inhoud.

Men kan zich hiervan overtuigen door 't boekwerk „**WINTER-
BLOEMEN**” (3 deelen, te zamen 2456 bladz.), hetwelk een overdruk bevat

der uitgaven voor 1902, en voor belanghebbers gratis verkrijgbaar is

De catalogus, die alle bijzonderheden vermeldt, wordt op aanvraag gratis

en franco toegezonden door elken soliden boekhandelaar, of door den Uitgever

G. F. CALLENBACH te **NIJKERK.**

Bij den uitgever **G. F. CALLENBACH** te Nijkerk versch- en:

Voor de poorten des doods

door **EDV. EGEBERG.**

Uit het Deensch.

Met eene inleiding van **G. F. HASPELS.**

Prijs inge. f 0.90; geb. f 1.25.

In zijne inleiding zegt **Haspels**:

„Met reël- menschen laat hij ons kennis maken, niet met
patronen uit een of andere kerkelijke- of filosofische cata-
logus. Het zijn schurken, doch helden, profeten noch duivels
apostelen . . .

En daar door heen een machtige liefde en mooie bewonde-
ring voor die Noorsche natu, waar beuken zich spiegelen in
stille zeeën en de vrolijkste le- na de ijzigsten winter den
mensch doet jubileeren en kwinkelen.

Het Nieuwe Testament,

MET

Volledige Kanttekeningen van
den Staten-Bijbel.

Compleet in 11 afl. à 30 ct.
samen ruim 1000 bladz.

Het **NIJEUWE TESTAMENT**
met volledige KANTTEKENINGEN
van den STATEN-BIJBEL, zal worden
uitgegeven in 11 afl. van 6 vel of 96
bladz. voor den zeer lagen prijs
van slechts 30 cent p. afl., zoodat
het geheele boek, ruim 1000 bladz.
groot, niet meer dan f 3.30 kost.

Elke veertien dagen verschijnt eene afl.
Zoodra de elfde afl. is verschenen,
wordt de prijs verhoogd.

Desverkiezende kan men het geheel
ook in eens ontvangen.

In fraaie half lederen band is de
prijs 4.50.

Alle Boekh. nemen bestellingen aan.

KAMPEN. **ZALSMAN.**

DE TABERNAKEL

Gods Heiligdom bij Israël

DOOR

Ds. L. SCHOUTEN Hzn.

Van dit werk, waarvan de eer-
te, kwarto editie destijds f 10.50 kostte,
is bij mij thans eene goedkoopere uit-
gave verkrijgbaar voor f 2.25, in lin-
nen gebonden en met 6 flijer, gekleurde
platen.

Deze verschijnt tevens in afle-
vingen, ten getale van 13; elke 14
dagen één, à 17½ ct., waaraan dan de
premieband geheel kosteloos wordt
toegevoegd.

Men zie bij den Boekhandel de glasbil-
jetten, en vraage het uitvoerige prospectus,
of wel het complete boek ter inzage.

D. A. DAAMEN te Rotterdam, Uitgever.

Bij den Uitgever **J. H. WITZEL**
te HILVERSUM zal begin Januari 1903
verschijnen: No 1 van het

Diakonaal Correspondentieblad voor
de Geref. Kerken,

onder redactie van

Prof. P. BIESTERVELD,
met medewerking van **Ds. S. O. LOS**
en **Ds. R. W. J. RUOOLPH.**

Verschi jnt maandelijks, per jaar
f 1.50 bij vooruit taling.

Bij **ZALSMAN** te Kampen is
verschenen:

De gemeenschap
der heiligen,

DOOR

J. van ANDEL,

Predikant te Gorinchem.

226 bladz., post 8°.

Prijs f 1.40, geb f 1.50.

Vrije Universiteit.

In dank ontvangen:

Voor de Vereeniging:

Aan Contributien:

Door den heer **K. J. Stroos** te Winterswijk
f 28.75; door **Ds. M. F. Visser** te Oost-
kapelle f 38.50; door den heer **P. van Vliet**
te Ax-1 f 67.60; door **Ds. N. Woldinga** te
Ten Post f 13; door den heer **G. Dijkstra**
te Wolvega f 2; door den heer **C. A. van**
Drimmelen te Kunderf f 102.50; door den
heer **A. de Lange** te Wassenaar f 86.50;
door den heer **T. Kuiper** te Hilversum uit
's Graveland f 23; door den heer **M. D.**
de Bruyn te Bergen-op-Zoom f 27; door
den heer **R. Parnveld** te Vreeswijk f 37,
uit Schalkwijk f 29.50, uit Tull en t' Waal
f 3, uit Jutfaas f 7, uit IJsselstein f 15,
samen f 91.50; door den heer **G. Feringa**
te Baarnbrugte f 119.50; door den heer
H. T. Lijbse te Arnhem f 477.75; door
den heer **Abt. Mass** te Vrouwenpolder
f 13; door den heer **W. J. Capers** te
Heinoord (3e storting) f 4; door **Ds. A.**
de Vlieg te Haarlemmermeer (2e storting)
f 21; door den heer **J. J. Boer** te Wetsinge
f 16.50; door den heer **W. H. Shep** te
Rinsumageest f 74; door den heer **A. M.**
Hoogendijk Wz. te Nieuwerkerk a/d I.
(A. 1901) f 72.50; door den heer **F.**
Hamster te Nieuwolda f 57.50; door den
heer **H. Bouma** te Rouveen f 35.50; door
den heer **Dr. Schepma** te Schiedamschen-
dijk f 5, uit Schiedamschen f 15.50, uit
Schiedamschen f 14, samen f 34.50; door den
heer **Joh. Huisman** Jz. te Zwartsluis f 82.90;
door den heer **S. S. Holstra** te Assen f 84;
door den heer **J. W. Koning** te Lelidorp
f 260; door den heer **W. Wolzak** Gzn. te
Almelo f 92; van den heer **H. Shep** te
Nieuwekerk f 1; door den heer **P. G. Waddip**
te Lelidorp f 246; door den heer **P. Visser**
te Serooswijce (W) f 144.

Aan Collecten: (voor de Theol.
faculteit):

Van de Geref. Kerk te Alblasserdam
f 23.20; van idem te Bolnes f 16.40½;
van idem te Bussel f 30.45; van idem te
Dordrecht A f 82.77; van idem te Dordrecht
C f 25; van idem te Heinoord f 7.05;
van idem te Molenaarsgraaf c. a. f 11.14;
van idem te Puttershoek f 10.80; van idem
te Stijgen f 8; van idem te Westmaas
f 9.84; van idem te Zwijndrecht f 26.75;
van idem te Drachten (1/2 coll.) f 3.82½;
van idem te Ed- (Geld.) f 17.45; van idem
te Oostburg f 8.60; van idem te Voorburg
f 12.79; van idem te Berlicum f 18.15;
van idem te Zetten f 7.98½; van idem te
Naaldwijk f 3.03½; van idem te Amersfoort
A f 34.12½; van idem B f 17.32½; van idem
te Baarn f 25.12; van idem te Buns-
schoten A f 20.87; van idem B f 22.88;
van idem te Maartensdijk f 5.84½; van
idem te N.-Loosdrecht f 4.35; van idem
te O.-Loosdrecht f 5.20; van idem te
Soest f 4.54; van idem te Scherpenzeel
f 8.93; van idem te Veenendaal f 10;
van idem te Renswoude f 1.54½; van
idem te Westbroek f 10.54.

Aan Schenkingen:

Van mej. **Gez. Jousra** te Sneek f 3.50.

S. J. SEEFAT,

Penningsmeester.

Hilversum.

Stoomdruk van **ZALSMAN** te KAMPEN.